

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
135

פרשת נשא - שבועות

כיצד נרמז שיום הקמת המשכן נעשו ישראל ככלה הנכנסת לחופתה
 וְיִהְיֶה בַּיּוֹם פְּלוֹת מִשָּׁה לְהִקָּים אֶת הַמִּשְׁכָּן... וַיִּקְרִיבוּ נְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל (ו, א-ב). כתב רש"י ש'כלת' כתיב¹, לרמז שביום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה. ומקורו במדבר רבה (יב, ח) שדרשו זאת על אשר נשתבח שלמה (שה"ש ג, יא) "צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו", 'ביום חתונתו' זהו יום הקמת המשכן שנאמר בו 'ביום כלות משה' וכתב 'כלת', ללמד שביום זה חיתונין היו וְעָאֲלַת כְּלָתָא לַגִּנְנָא (-ונכנסה הכלה לחופתה), 'וביום שמחת לבו' זהו יום חנוכת בנין בית העולמים שבנה שלמה². וכן דרש רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי בתנחומא (נשא כ, ט) וסמך זאת לכתוב (שה"ש ד, טז) "ובוא דודי לגנו", אל תקרי 'לגנו' אלא 'לגנונו' (-לחופתה), שביום כלות הקמת המשכן נכנסה הכלה לחופה עם החתן.

כח ע"א), שכל המגרש את אשתו ראשונה, אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, ושוב אינו מרצה עליו לפני קונו. וביאר המהר"ל בחידושי אגדות (כגיטין שם), שהמזבח הוא החיבור והקרוב בינו יתברך לישראל הנקראים אשה להקב"ה, לכך כאשר מגרש אשתו הראשונה, שהיה לה חיבור גמור אל בעלה, נעשה כביכול ביטול החיבור בינו יתברך לישראל שבמזבח, ובוכה על זה המזבח⁷. וכמו כן להיפך, כאשר מתעורר זכות המזבח וריצויים ופיוסם של הנשיאים כשחנכוהו, מתעורר יחוד העליון ומסייע למציאת הזיווג. וכיותר יבואר הענין מתוך מה שאמר הסבא בזהר משפטים (דף קב ע"ב) שלכך בוכה המזבח על גירושי האשה, כי כל נשים שבועולם מושרשים במזבח של מעלה, אם כן כאשר מתעוררת זכות המזבח שבו מושרשות הנשים, יועיל הדבר לחבר ולהמציא הזיווג.

מה כוחם וזכותם של הנשיאים לדורות

וגדולה ועצומה זכות הנשיאים בזה, כי מתוך שעוררו רצונם באהבה שלימה לפייס לבוראם, סללו דרך לרבים לדורות עולם לקבל התורה בכל עת מחדש מתוך אהבה שלימה לאשר נתנה, ולהקדים השמיעה לעשיה בלב שלם באמת, שיהיה רצונו יתברך רצונם, ויתקיים בהם מה שאמר רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא במסכת אבות (פ"ב מ"ד), 'עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו', וכמו שביאר ברוח חיים על אבות⁸ (שם) שבוה נעשה פְּהִיפָה בנשים העושה רצון בעלה (תנא"ר ט, ט) ומתקיים בו מה שנאמר במשלי (טז, ז), "ברצות ה' דרכי איש" - שאין כל דרכיו אלא מצד רצונו יתברך, "גם אויביו ישלים איתו" - שמבטל הקב"ה רצון אחרים מפני רצונו (ובפסוק זה נרמז השלום בין האיש לאשה כמו שאמר רבי יוחנן בבראשית רבה (נד, א), היינו שנתחברים איש ואשה העליונים). וכן ביאר בזכות אבות על אבות⁹ (שם), שכאשר מבטל רצונו מפני רצונו יתברך, לא יהא נכשל בזיווגו, וימצא הזיווג לתכלית הטוב. ומאחר שלימוד זה, לבטל הרצון מפני רצונו יתברך, ירשנו מהנשיאים, לכך רבה כוחם וזכותם לסייע במציאת הזיווג.

מציאת הזיווג תלוי בהתגלות רצון העליון

כי מציאת הזיווג תלוי בהתגלות סוד רצון העליון, וכמו שאמר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן במסכת סוטה (דף ב ע"א) שקשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, ואמרו בזהר בשלח (דף נב ע"ב) שקריעת הים היה תלוי בהתגלות רצון העליון שבעתיקא, שבוה מתגלים פנים של רצון ופיוס בעולמות כולם, וביאר העטרת צבי (שם), שזהו שמובא במסכת שבת (דף פט ע"ב) שאמר הקב"ה 'לא בסבי טעמא', שכאשר מתגלה הארת עתיק הנקרא 'סבא', אין שולטת הנהגת החסד או הדין כלל, אלא תלוי הכל ברצונו יתברך בלבד, כאדם העושה בשלו ללא שום טעם, רק מפני שכך עלה ברצונו. ולכך אף אם אינו ראוי למצוא זיווגו לפי מעשיו, מתעוררת רצונו יתברך שמעל כל טעם ודעת להמציא לו זיווגו האמיתי.

חביבות קרבנות הנשיאים

וראשית חנוכת המזבח היה בקרבנות הנשיאים, כל אחד ביומו, ולרוב חביבותם החשיב הקב"ה יומו של כל אחד כיום הראשון (במדב"ר יג, ח), ועל אף שעשו ג' דברים שלא כהוגן³, קבלם הקב"ה (שם יג, ב). ואף כשהביאו העגלות לשאת את המשכן, ולא קיבלם משה בתחילה מפני שלא היה הדבר על פי הציווי⁴, נצטווה מפורש מפי הגבורה לקחתם, וליישב ליכם בדברי נוחמין - שעל אף שלא ציוה הדבר למשה להדיא, 'מאיתם' היה הדבר, שזכו להסכים בדעתם לדעת העליונה (במדב"ר יב, ח). ולרוב מעלתם וחביבותם כלפי שמיא, היה מתאוה דוד לפייס ולהקריב לקוב"ה כמותם⁵, והיו קרבנותיהם חביבים לפני הקב"ה כשירת הים, וכשני לוחות הברית (ויק"ר ח, א).

כיצד זכו הנשיאים שתסכים דעתם לדעת העליונה

ומה שזכו לכיין כל כך לרצונו יתברך, הוא מפני שרצו בכל ליבם לפייס לקוב"ה, וכמובא במדרש חזית (שהש"ר ו, י) שעליהם נאמר "יפה את רעייתי כתרצה", נוטריקון 'כשאת רוצה', שכד את בעיית לית את צריכה בעיית מילף מכלום, ופירש המתנות כהונה (שם) שכשאתה רוצה וחפץ, אין אתה צריך ללמוד משום אדם, ומעצמך אתה יודע היאך לעבוד להקב"ה. וביאר השפת אמת (פי עקב, תרנ"ט) שזכו לזה מרוב שהתעצמו באהבתם לבורא ב"ה, עד שנתבטלו לגמרי אל אחדות הבורא, וכמדרגת ישראל על הר סיני שהקדימו 'נעשה' ל'נשמע', ובוה נתעוררם בעצם נפשם האהבה לה' וזכו לכיין מעצמם לעשות רצונו של מקום.

סגולה אמירת פרשיות קרבנות הנשיאים למצוא זיווגו

ולכך אמירת פרשיות קרבנות הנשיאים⁶ הוא סגולה גדולה למצוא הזיווג, כי בזה מעוררים זכותם שחנכו המזבח בקרבנותיהם, ובכך מתעורר יחוד העליון לחבר איש ואשה העליונים, כנסת ישראל אל קוב"ה, ומשפיע בתחתונים למציאת הזיווג. וכמו שאמר רבי אלעזר במסכת גיטין (דף צ ע"ב) וסנהדרין (דף

¹ במסורת הספרים שלפנינו כתיב 'כלות' מלא, וביאר המהר"ל בגור אריה (ו, א) שדייק זאת מדכתיב 'כלות', ולא כתיב 'ביום כילה להקים המשכן'. וביאר החיים (שם) כתב שיש בדברים סוד נעלם, כפי שקבלו מקבלי תורה סודותיה ורמזיה על בורין ואמיתות. ² ובאופן נוסף דרשו שם, ש'ביום חתונתו' הוא יום שבאו ישראל ועמדו בהר סיני שנאמר בו (שמות יט, י) "וקדשתם היום ומחר", לשון קידושין, ללמד שחיתונין היו, 'וביום שמחת לבו' זהו יום מתן תורה שנאמר בו (שמות לא, יח) "ויתן אל משה ככלותו", וכתב 'ככלותו' חסר, שנמסרה לו תורה ככלה לחתן, כלומר שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה, ומסרה לו מאיתו יתברך (רש"י שמות לא, יח). ³ שנתנדבו קטורת ביחוד, ושהביאו שעיר חטאת ללא ידיעת חטא, ושהקריבו קרבן יחיד בשבת. ⁴ וכפי שאכן נאסר לשאת הארון בעגלה, כמ"ש (במדבר ז, ט) "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף

ישא", ומפני כך פרץ ה' פרץ בעוה אשר נשא הארון בעגלה חדשה, כמ"ש כל הענין בשמואל ב' פרק ו. ⁵ שיש בהם פרים אילים וכבשים, וכמו שאמר דוד (תהלים סו, טו) "עולות מיחים (-שמנים) אעלה לך, עם קטורת אילים, אעשה בקר עם עתודים (-כבשים) סלה". ⁶ מ'יהי ביום כלות משה' עד סוף פרשת נשא 'מבין שני הכרובים וידבר אליו', ויקרא זאת בכל יום עד שימצא זיווגו. ⁷ ובוה ביאר הנזר הקודש גם מה שאמר רבי חגי בבראשית רבה (יח, ה), שבשעה שעלו ישראל מגולת בבל, נתפחמו פני הנשים מן השמש, והניחו אותן והלכו ונשאו נשים עמוניות, והיו נשותיהם מקיפות את המזבח ובוכות, שלכך הקיפו המזבח בבכיותם, כי בו תלוי ענין החיבור ביניהם לבעליהם. ⁸ לרבינו חיים מוואלוין זיע"א. ⁹ לרבי יעקב בן רבינו יוסף חיים בעל הבן איש חי זיע"א.

ואלה יעמדו על הברכה

הגליון השבוע מוקדש לזכות
 מאיר מנדעל בן משה ומנחם מבורך בן אורלי
 הצלחה בכל מכל כל וישועה בכל הענינים

לעילוי נשמת
 ראו דור דרוו בן רונית
 לאה ביילא רבקה בת הרב שמואל אלעזר

"וזאת התורה" (דברים ד, מד)

משיעור יום ה' חוקת תשע"א

ג.

והביורור בכוננתו ורצונו על הלימוד הוא בעבודת התפילה, וגם בזה יש ב' מדרגות כנגד לאה וכנגד רחל, כנגד לאה הוא עלמא דאיתכסיא, וכנגד רחל הוא עלמא דאיתגליא. והחילוק הוא, שכאשר מתפלל להנצל מיצר הרע ומתורה שלא לשמה, ולהיות בכלל הצדיקים העוסקים לשמה, זהו כנגד לאה שנאמר בה 'ועיני לאה רכות', היינו שכל תפילותיו על עסק התורה הוא שינצל מחלקו של עשוי - שהוא תורה שאינה לשמה שאין כל מטרתו בה אלא לצוד את הבריות ולפאר את שמו. אמנם התפילה שכנגד רחל היא מדרגה גדולה יותר, כי זהו לאחר שכבר זכה לתורה לשמה, ואין לו אלא לגלות את תורתו באופן שמגלה בה לכל הנבראים את הקרבה לה' ב"ה, ויש בכל דיבור בתורה גילוי של מלכותא דשמיא, וזהו כנגד העולם המגולה וכנגד רחל, כי רחל היא כנגד גילוי התורה לשמה בעולם הזה, שתכליתה היא גילוי המלכות בבית המקדש באיתגליא.

וכאשר תכליתו ומטרתו בלימוד התורה היא לגלות מלכותא דשמיא, על זה אמר קוב"ה שעל אף אם אתי עזבו, בכל זאת הלוואי ותורתי שמרו, שמתוך שמתעסקין בתורה המאור שבה מחזירו למוטב (איכ"ר פתיחתא ב), היינו שלבסוף יזכה לשלמות הכוונה בעסק התורה כפי מדרגתו, וישוב על ידה אל השי"ת. אך כאשר ראשית כוונתו אינה לבוא לתכלית ומטרת עסק התורה, ואינו חפץ בה אלא בכדי לבוא אל המלוכה והגדלות על ראשי עם הקודש, הנה בזה נעשה חלקו עם היצר הרע, ועליו אמרו 'טב ליה דלא אתברי', וטלית שעליו כמרדעת של חמור (ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג), ונבלה טובה הימנו (ויק"ר א, טו), שהם לשונות חמורים וקשים בחז"ל, שכל זה הוא להרחיקנו עד הקצה מהשימוש בכתרה של תורה, שהוא סוד תגי אותיות כמ"ש במסכת אבות (א, יג) 'דישתמש בתגא חלף'.

והמשמעות של 'כתר תורה' הוא הרצון הכוונה והמחשבה של מטרתו בעסק בתורה, אם הרצון שלו הוא לשם מלכותו, או רצונו הוא לשם גילוי מלכות הבורא. כי 'כתר תורה' עומד הוא בקרן זווית וכל הרוצה יבוא ויטול כמובא במסכת יומא (דף עב ע"ב), היינו שאין צריך האדם אלא לברר את כוונתו ורצונו, שהוא מדרגת הכתר, וכל מה שיכול לקחת מהתורה תלוי הוא בכתר תורה.

ד.

וזה אשר הורה משה לישראל "וזאת התורה" (דברים ד, מד). היינו לימוד לשם 'זאת' כמובא בתיקונ"ז (תיקון כא, בדף סא ע"א), היינו תורה שדיברתי והבטחתי לכם לבטל יצר הרע מכס על ידה, היא 'זאת' לבדה, אך לעולם אין נחשב לימוד תורה המציל את האדם מרדת שחת, אלא אם תהיה על כל פנים לשם השכינה הנקראת 'זאת', וזאת התורה לא תהא מוחלפת, כי בה לבד שייך שם 'לימוד תורה', ועל אף שאינו עוסק בה לשמה לבדה, כיון שלמד 'על מנת' להשתמש בה לכבודו יתברך, הנה בזה תש כח יצרו הרע, כמו שתנא דבי רבי ישמעאל במסכת סוכה (דף נב ע"ב) וקידושין (דף ל ע"ב) 'משכחו לבית המדרש'.

ולכן כשעוסק האדם בתורה לאחר שהתפלל וגילה דעתו על כוונתו בעסק התורה, אפשר שיהיה בו יצר הרע, ואף בתוך 'בית המדרש' אפשר שיעלו במוחו מחשבות מצד הסטרא אחרא והרהורין בישין, אך אין לו להתפעל מהם, שמאחר וגילה דעתו על רצונו בלימודו, אין חלקו עם היצר הרע, ואינו צריך אלא להמשיך לעשות את שלו ולהיות דבוק במחשבתו על כך שחפצו ורצונו בלימודו הוא להשיג עוד רצון וקרבה אל השי"ת, ולכן התפלל רבי חייא בזוהר וישב (שם בדף קצ ע"א) על מי שעוסק לשמה שימשיך לעסוק כך תמיד, כי הוא שצריך סיוע בתפילה, בכדי שלא ינוח ממדרגתו ולא יחשוש מכך שעדיין לא נתבטל יצרו, וכמובא שם המעשה מאותו תלמיד שהיה מהרהר בחטא בלימודו, והשיב רבי חייא את רוחו עד שנתיישבה בליבו, היינו שקרבו והמשיך בו לימוד נקי לשמה בכל אבריו.

ה.

והדרך שיהיה האדם דבוק בתורה לשמה היא שישא תמיד את מחשבתו על רצונו ותכליתו שבראשית לימודו, שהייתה כוונתו לשם שמים. והוא

א.

התורה הקדושה קדמה לעולם, ובה ברא הקב"ה העולם כולו, והיא חמדתו של ה' ב"ה, ואין במציאות כולה דבר שהוא חוץ לתורה, כי היא קיום כל הבריאה וכל העולמות, והיא חכמתו ודעתו של אדון השמים והארץ בורא כל העולמות. ומשום שהתורה היא אור צח ומצוחצח והדבר הטהור והקדוש ביותר, שעל ידו נתן הקב"ה אפשרות לנבראים לדעת ממנו יתברך, לכך בכל התגלות התורה אל הנבראים כאשר הם אינם כלי טהור וקדוש כראוי בכדי לקבלה, נעשה קטרוג המעכב את התגלותה - מפני מה יוכל מי שאינו במדרגה הראויה לקדושת התורה להכיר ולידע ממנה.

לכן כאשר בא האדם לעסק התורה וחפץ לגלות ולידע ממנה, הנה על אף שיודע מגדולתה ומקדושתה ומחשיבות העסק והלימוד בה, יש לו קושי ומסך המעכבו מלהכניס את כל ראשו ומחשבתו בהתמדת הלימוד, וזהו מחמת הקטרוג האמור.

ומונע וקטרוג זה הוא משתי פנים, מן העליונים ומן התחתונים, שכאשר בא האדם ליטול מן התורה, מתעורר קטרוג מן העליונים כמו שאמרו במדרש שוחר טוב (ה, ב) שהיו המלאכים מדיינין לפני הקב"ה ואמרו, אנו קדושים וטהורים, והתורה טהורה וקדושה, אנו חיים, ותורתך עץ חיים, מוטב ונאה שתהא התורה אצלנו בעליונים. וקטרוג מן התחתונים הוא מצד האילן התחתון והס"מ, שהוא יצר הרע והוא המקטרג והוא מלאך המוות (ב"ב טז ע"א), שאחר שמחטיא את האדם בגאות ורצון לכבוד ומלכות, עולה ומקטרג עליו, שמאחר שאינו נקי כראוי לקדושת התורה, אין לו לזכות בכתרה, וכאשר אין לאדם דרך להנצל מקטרוג זה, הולך הוא לצד שמאל והמיתה, היינו שאינו זוכה לתורה לשמה אלא לסמא דמותא.

ב.

והדרך לבטל את הקטרוג על דרכו בתורה עד שיוכל להתמיד בלימוד הוא הלימוד לשמה, שבוה מנתק עצמו מקטרוג השטן וממיתה על ידו, וכמו שאמרו בזוהר וישלח (דף קסח ע"א) 'כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה על ידי דיצר הרע'.

ובאמת אמרו בזוהר וישב (דף קצ ע"א) שגם מי שאינו עוסק לשמה זוכה הוא בעושר ויקר כמ"ש (משליג, טז) 'בשמאלה עושר וכבוד', ומאידך אמרו בזוהר תולדות (דף קמב ע"א) שטוב לו שלא נברא. אלא שבאמת חילוק גדול יש בין הלומד בכונה שאינה לשמה, לבין שאינו לומד לשמה, אך אין כוונתו להשתמש בכתרה של תורה לפאר שמו וכיוצא. שאותו שלומד בכדי להתפאר בידעותיו ולעשות לו שם בעולם, יש עליו קטרוג מן התחתונים ומיצר הרע עצמו, עד שמביאו לידי מיתה, וכמו שאמרו בילקוט שמעוני (האוינו רמז תקמב) 'אם לא עשית דברי תורה לשמן, דברי תורה ממיתין אותך', שהיא לשון קשה יותר מן הבבלי במסכת תענית (דף ז ע"א) 'כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות', אך הלומד ואין כוונתו בעסקו בתורה לשמה, הקטרוג הוא מן העליונים, ועליו אמר רב יהודה בשם רב במסכת פסחים (דף נ ע"ב) לעולם ילמד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

והחילוק הוא בכוננת האדם בתחילת הלימוד, ובכוונה שלו בעת שניגש אל התורה. שאם כוונתו לעסוק בתורה היא על מנת להתקרב לה' ב"ה, ובכדי לבוא ולקיים 'ואהבת את ה' אלהיך' ולעלות במדרגות התורה עד שיוכל ללמוד לשם שמים בכל אבריו, הנה בזה ניצול מסטרא דמותא, וסופו שימצא בתורה את ההתקרבות לבורא ב"ה, ויש בכח לימוד זה לבטל מהאדם את היצר הרע, כמו שאמרו במסכת סוכה (דף נב ע"ב) שאם אבן הוא היצר הרע, נימוח, ואם ברזל הוא, מתפוצץ.

והכל תלוי כפי שיעור הביורור של האדם בכוננת לימודו ובמטרה שלשם כך הוא עוסק בתורה, וככל שיברר יותר את רצונו וכוונתו בלימוד, כך תהיה קדושת דיבורו ומחשבתו בתורה במעלה ומדרגה גדולה יותר להכניע את יצרו ולבטלו.

ענין הדעת וההבדלה בין בשר וחלב, כי 'חלב' הוא מצד החסד (קה"י ערך חלב) וה'בשר' הוא מצד הדין (זוהר שמות דף כא ע"ב), וכאשר עוסק האדם בתורה אינו צריך ליתן את דעתו על מחשבותיו והרהוריו בענין הגדלות והגאות כלל, אלא צריך שיפריד בין הבשר והחלב, בין הדין לחסד, ויתן את כל מחשבתו בצד החלב והחסד, שהוא הרצון הטהור שהיה בו קודם לימודו ובשעת תפילתו, ויגלה דעתו שאין לו אלא רצון זה לדבוק בהש"ת ולרצות בו על ידי התורה, וכל מה שעולים בו הרהורים של גדלות לא יעסקו בהם כלל, אלא בשעת התפילה והוידוי ותיקון חצות. ובזה נוטל הוא את ה'כתר תורה', היינו את תגי האותיות, שהם הרצון האמיתי והכוונה שלו בלימודו, ועתה אין לו אלא להמשיך רצון זה בכל אבריו, ובזכות הרצון וגילוי דעתו על כוונתו בעסק התורה, שהוא כנגד החלב, מסיר מעצמו את הקטרוג מצד העליונים, ויוכל לזכות לגילוי חלקו בתורה.

כי הנה אמרו בשמות רבה (כת, א) שבאותה שעה שעלה משה לקבל את התורה, בקשו מלאכי השרת לפגוע בו, עשה הקב"ה קלסטירין של פניו דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה, אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה לא נתנה לך תורה אלא בזכותו של אברהם. נמצא שכל הסרת הקטרוג מצד העליונים על נתינת התורה לישראל, היא מכוחו וזכותו של אברהם אבינו, ואמרו בפסיקתא רבתי (פיסקא כה) שהשיב עוד הקב"ה למלאכים, תיניק הגמול בישראל מקיים לתורה יותר מכם, שהרי אינו אוכל בשר וחלב כאחת, ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם בשר וחלב כאחת, ואכלתם, שנאמר (בראשית יח, ח) "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו".

ובתשובת הקב"ה למלאכים מרומז הענין האמור, כי טענת המלאכים הוא הקטרוג מן העליונים, והסרתו הוא על ידי ענין הכוונה והרצון של האדם בלימודו, שעל אף שאינו עושה הכל לשמה, מכל מקום כיון שרצונו וכוונתו בתחילה הוא על מנת לרצות ולחפש אחרי הש"ת, וזוהי כל מטרתו בעת גישתו אל לימודו, הנה זהו כנגד צד החסד והחלב, ובהיותו מפריד בין הטוב שבו לבין הרע, ומדבק את מחשבתו במטרת לימודו שכירר בתפילתו, הנה בזה מסיר את הקטרוג מן העליונים, ויוכל לזכות להתגלות חלקו בתורה.

וזוהו עיקר מה שנתגלה ביום שבועות שהיא מדרגת הכתר כמובא בדברי רבנו האר"י (בשעה"כ דרוש דשבועות), כי מתגלה 'כתר תורה', שהמשמעות בזה שיוכלו כל ישראל שיהיה להם חלק בהתגלות התורה, ועל אף שאין ישראל במדרגת משה רבנו ומדרגות הצדיקים הזוכים לשלימות הכוונה בעסק התורה לשמה, בשבועות נתגלה מדרגת הכתר, שהיא ענין הרצון והכוונה בלימוד הכלול בתגי אותיות התורה. ובזה יש ליתן טעם למנהג ישראל לאכול מאכלי חלב ביום שבועות, כי בזה שנדבק האדם במדרגת הכתר והרצון שלו בתורה, שהוא צד החלב והטוב שבו, הנה מכח זכות זה יוכל לבטל את המונע והמסך שיש לו על חלקו בתורה, הנמשך מאשר מקטרגים העליונים על כך שאינו נקי מספיק בכדי לזכות לגלות חלקו בתורה.

כי עיקר המדרגה המתגלית ביום מתן תורה בכל שנה ושנה היא חלק כל אחד ואחד בתורה הקדושה בכל דור ודור, והתגלות חלק האדם בתורה היא גילוי האהבה של הכורא לאדם, איך שה' ב"ה אדון השמים והארץ נותן לו בפרטות לו לבדו לגלות דבר בתורה, מה שלא היה ולא יהיה לו גילוי בעולם אלא על ידו לבד.

ו.

וענין הנחת רוח שעושה האדם לפני ה' ב"ה בעסק התורה לשמה, תלוי במחשבת אברהם אבינו, כי אברהם לימד זכות וחסד על כל הנבראים, ובכל מקום רצה לעורר ענין זה, שמצד רצון הנברא חפץ הוא לעשות רצון הש"ת ולגלות מידת הרחמים והטוב בעולם, שכל זה הוא כנגד החלב וסוד הכתר המתגלה בשבועות. וזה אשר שאל מאת הש"ת לחפש צד זכות גם על סדום, שהיה מקום זה כנגד הדיני דינים הנרמזים ב'בשר', וזה אשר החל להתפלל "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר", ובוודאי שאילו היו חמישים צדיקים בסדום, לא היו באים להשחית כמו שהשחיתו, אלא שכוונת אברהם היה לחפש מדרגות של רצון וכוונה לגלות רחמים על אף שלבסוף לא גילו לזה. וזהו 'חמישים צדיקים' שהם כנגד שער ה' והכתר המתגלה בשבועות.

וכמובא במדרש הנעלם בזוהר וירא (בדף קד ע"ב) על מה שאמר 'אולי יש

חמישים צדיקים בתוך העיר', שפותחת הנשמה ואומרת, רבונו של עולם, שמא נתעסקו בנ' פרשיות של תורה, ועל אף שלא נתעסקו בה לשמה, שכר יש להם. והכל כאמור, שמכח תחילת הכוונה בלימוד יוכל להנצל מיצר הרע ומסטרא דמותא על אף שבפועל לא עסקו לשמה, כי הכל תלוי שלא יערב האדם את הכוונה הטובה שלו והרצון הטהור שנתעורר בו, יחד עם הגאות והגדלות. וזה אשר אמר אברהם "האף תספה צדיק עם רשע", היינו שיש לחלק בין הכוונה והרצון של האדם, לבין מעשיו שאינו חפץ בהם, שבאמת חפץ הוא לברר הטוב שבו ולהיות כולו טוב. וזהו ההבדלה בין הבשר לחלב, והיא המדרגה הנגלית בשבועות, וכמובא בזוהר שם (בהשמות ח"א, דף רנה ע"א) שחמישים הצדיקים הם כנגד חמישים שערי בינה.

ז.

ומפני שזהו רצון של האדם ללמוד את התורה לשמה, אך בפועל עדיין יש בו יצר הרע, ואין מתפשט רצון זה בכל אבריו, לכך הוא נחשב כאחורי מדרגת הכתר, והוא ענין עלמא דאיתכסייא, וכנגד לאה אָמנו. ולכן נרמזת לאה בקשר דתפילין של ראש, שהוא אחורי הכתר ומדרגת הרצון. ותורה לשמה הוא סוד יחוד יעקב ולאה, כי מדרגת שמו 'יעקב' הוא עלמא דאיתכסייא, שאין רואים את כל מה שרוצה לגלות - שהוא כנגד 'ישראל' ורחל, ובסוד תורה לשמה בלילה, שהוא הרמז לדור הזה הדומה ללילה. והנה כתוב (בראשית מט, א) "ויקרא יעקב אל בניו", כי יעקב מצד עצמו כבר נמצא בתכלית ובגאולה השלימה, וכבר בא למדרגא זו שיקרא שמו 'ישראל' מאז שכבש את המלאך, אלא שמחמת פגם אמונת חכמים נפגם העקב, שהוא דקות העבודה בתורה לשמה. כי יש 'קודש' ויש 'קודש קדשים', וגם בעיני הקדושים שהגיעו למדרגות עצומות בקדושה וטהרה ודבקות שלימה בה' ב"ה, יש מדרגות על מדרגות, והגם שבחיצוניות אין נראה החילוק הגמור בין 'קודש' ל'קודש קדשים', הם ב' מדרגות שונות בתכלית, ש'קודש קדשים' הוא מקום השכינה ממש, וכך הוא בענין הצדיקים, שיש לשמה ואהרון שהיו יכולים ליכנס ל'קודש קדשים' וליצא בשלום, ויש לנדב ואביהוא שלא היו רשאים לכך, כי לא היו אלא במדרגת 'קודש'.

ח.

והענין הוא, שכל תכלית עבודת כל הצדיקים מיום בריאת העולם, הוא רק לתקן חטא אדם הראשון ולהמליך לקוב"ה בבית המקדש, ועל זה היה כל עבודתם ומסירות נפשם, ומפני שהיו צריכים לעלות ולייחד ולהאיר בגבהי מרומים, הנה כל יחודם בזה הוא כעבודה בקודש הקדשים, ולכך היו צריכים לעלות בסוד המסירות נפש ד'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך', שהוא סוד תורה לשמה כיעקב אבינו ביחוד לאה, שהוא תורה לשמה בעלמא דאיתכסייא, מאחר שבחיצוניות אין רואים הבדל מספיק כביכול בין קודש לקודש הקדשים.

והכל מכח נשמת רבי עקיבא שיכל להכניס את עצמו בכח התורה לשמה עד לגבהי מרומים, בסוד תגים וכתרי אותיות כמובא במסכת מנחות (דף כט ע"ב), שהוא ענין הכתר. כי אין הצדיק בקודש הקודשים פועל מכח עצמו, אלא הכל תלוי בגילוי הרחמים שאותו הצדיק מגלה, וכל כוח עליונותו הוא רק מענין זה של גילוי הרחמים והאהבה של רבי עקיבא לכל ישראל.

כי היפך היחוד הוא הפירוד, והפירוד הוא התחלקות מעם ישראל, שאינו נכנס בכלל דרבי עקיבא 'ואהבת לרעך כמוך' כמובא בירושלמי נדרים (פ"ט ה"ד), שבדקות הוא פירוד מכנסת ישראל, ובזה הוא הולך ומכיר מרחוק את השמות אלהים בסוד 'רגליה יורדות מוות', היינו שיוניקים החיצונים משם זה עד שנקראים 'אלהים אחרים', ומפני שאינו 'עבודה זרה' ממש בענין 'עבודה', רק רואה לעבודה זרה מרחוק כאמור, נחשב הוא ל'אש זרה'. כי כל שאינו באחדות גמור בכלל דרבי עקיבא, אינו יכול להנתק מענין הפירוד, עד שבא לרושם של גאות, ורבי עקיבא שקיים 'ואהבת את ה' אלהיך' הוא שידע לענין זה ומכח זה יכל להכנס בקודש הקודשים, ויצא בשלום כמובא במסכת חגיגה (דף יד ע"ב), וכנאמר על כהן הגדול.

וכל אשר אינו יוצא בשלום, נמשך הדבר מפגם אמונת חכמים, ומאשר נשתלשל מהכאת המלאך בירך יעקב שנעשה חילוק בין 'קודש' ל'קודש קדשים'. כי באמת יש בכח כל הצדיקים ליכנס בשלום בכח נשמת רבי עקיבא שעלה וגילה את סוד כתרי האותיות, שמשמעות הדברים הם,

שראשית מחשבתו בלימודו הוא על מנת ללמוד התורה לשמה, ואז על אף שאינו יכול לכוון זאת בכל רגע, בכל זאת מכוונתו ותפילתו לפני ה' שיעלה הלימוד לפניו לנחת רוח, הנה בזה יהיה הצלה לכל תורתו שתהיה לו למגן ועזר ובהתמדה בדרך הזה, שיזכה לראות כמה חשיבות ומעלה יש לתורתו לפני ה' ב"ה.

ט.

כי בכל לימוד של האדם בתורה יש קומה שלימה, וכל לימודו נכלל בפסוק בתורה, ופסוק זה נכלל בתיבה אחת, ותיבה זו נכללת באות אחת, ולאות זו יש תג, ואותו התג היא מדרגת הרצון שהיה לו בלימודו. וזה שהיה דורש רבי עקיבא כתרי אותיות, כי היה דבוק באהבה וברחמים הגמורים של השי"ת לישראל, והיה מגלה רחמים וזכות מכח הרצונות של ישראל בתורה, ומכח התגים שבראשית לימודם, שהיה דורשם לזכות שכל רצונותם וגילוי דעתם הלימוד היה לשמה, ובכך היה מטה אותם לזכות שיהיו נכללים בצדיקים, והיה יכול לעלות בפרדס וליכנס וליצא בשלום בזכות שהיה אחוד ואחוז בכל נשמות ישראל ללא פירוד, מתוך שגילה ועורר זכותם ומעלתם של נשמות ישראל שלכל אחד יש חלק בתורה, וכל אחד דיבר איזה דיבור בתורה על מנת לשוב אל השי"ת, שכל זה הוא כנגד התגין ומדרגת הכתר והרצון. ובכך שלא היה נפרד מישראל, ולא היה חושב בדעתו שיש איזה מדרגה מצד עצמו שהוא למעלה מהם, מפני שהיתה דעתו על הנצחיות כפי שנגלה בשורש מחצב הנשמות קודם התחלקות מדרגות הנשמות.

[מטעותם בדקות בגודל קדושתם ומעלתם של נדב ואביהוא נמשך איזה פגם שיוכל אדם להרהר בגדלות, ומפני שזוהי מדרגתו, צריך לידע מקומו, ולידע שלכך עתה צריך הוא להכיר בעצמו שצריך הוא לתיקון בענין זה, ולא יעלה בדעתו לחשוב שהוא יודע את הדרך הנכון איך לבוא לפני השי"ת, וידע שצריך הוא לחפש את הדרך שיוכל לקיים 'ואהבת את ה' אלהיך'. אך מהענין שנעשה בדקות במדרגות הצדיקים בענין נדב ואביהו, בא האדם לידי כך שאינו מכיר מקומו, וסובר בדעתו שאינו צריך לדרך כדי לשוב אל השי"ת, ולכך ממשיך בדרכו, עד שמתיימשח מלחשוב שיוכל לשוב אל השי"ת, שהוא ענין המיתה, שאין האדם אלא נראה כחי, אך כאשר אינו מאמין שיוכל לשוב אל ה' ויכול לבוא לכל טוב ומכל טוב ברוחני וגשמי ובא למקום היאוש, הוא כבר מחלקו של היצה"ר, היינו שחלילה אינו נחשב כאדם חי].

י.

וכל זה הוא מצד גילוי האהבה. כי עיקר מה שיטעם האדם מתורה לשמה הוא מתוך שיחפץ בלימודו לעשות נחת רוח להשי"ת מכח אהבתו להשי"ת, ואהבת השי"ת תבוא לאדם אחר שיתבונן וישג מחשבה מתמדת ברחמיו יתברך, ויקבע מחשבתו במחשבה טובה על כל ישראל, וככל שידבק עצמו במחשבות טובות, שהוא טהרה גדולה, כך יתן אל ליבו את אהבת השי"ת, ויאיר בו יותר ויותר מדרגת הכתר ותגי אותיות, שהוא התפשטות רצונו להיות דבוק בתורה בכדי לגלות רצונו של השי"ת ומלכותו, וכיעקב אבינו, שזהו תורה לשמה.

כי רבי עקיבא היה בעקב עשוי, ויעקב הוציא אותו משם בידו כמובא בספר החזיונות (ט"ז), ולכך כפי שלמד יעקב בהתמדה כ"ב שנים בעלמא דאיתכסיא ללא בנו יוסף, ובלא גילוי השכינה שהוא כנגד לאה, כן למד רבי עקיבא בן יוסף מרבו נחום איש גמזו כ"ב שנים כמובא במסכת חגיגה (דף י"ב ע"א), ואז היה בסוד תורה לשמה שהוא מדרגת לאה ולא רחל.

ומה שהיה יעקב לומד התורה מצד עלמא דאתכסיא, נמשך הדבר גם הוא מענין הפגם באמונת חכמים האמור, שאינו מבדיל בין קודש לקודש הקודשים, שלא הכירו אחי יוסף ברום מעלתו ששגבה מאד, ומפני כך נעלם מיעקב שמו ישראל. אך כאשר בא למצרים לראות את יוסף, שוב זכה למדרגת ישראל, כי כבר בא אל התכלית והמטרה שבראשית לימודו, שאין הכל אלא להביא לכדי גילוי השכינה בבית המקדש וכאמור, ולא נשאר לו אלא לגלות זאת.

אמנם נסתלקה ממנו שוב השכינה, היינו מדרגת רחל שהוא הגילוי, ולכך לא גילה את הקץ, היינו שלא פעל את הקץ. אך כל קיום השראת השכינה

שהיא כנגד עלמא דאיתכסיא הוא על ידי תורה לשמה, בסוד יעקב ולא, שאין זה אלא מכח סוד תגי אותיות, ולא בגילוי, מתוך שכוונתו בלימודו הוא על מנת לשמה, ורצונו בה הוא לשם התכלית שלשמה צריך יהודי ללמוד, שאין זאת אלא בכדי שיהיה לו עליה וחלק בתכלית התורה.

יא.

ולכך כתב רבנו האר"י (בשעה"כ דרושי התפילין ה) שלא נמשכת מאחורי הכתר, כי הכתר הם תגי אותיות, שהם הרצון של האדם בלימוד, אך מפני שאין גילוי לעסק התורה לשמה ככל אבריו, הוא נחשב עלמא דאיתכסיא ואחורי הכתר, וכנגד קשר תפילין של ראש כמובא ברבנו האר"י (שם ק"ש דרוש ו).

ואברהם אבינו הוא כנגד הראש והכתר, כמובא במסכת ברכות (דף ז ע"ב) שהיה ראש אמונה לפרסם אדנותו של הקב"ה בעולם, וכן אמרו בזוהר חדש חוקת (דף ס"ב ע"ב) 'ראש הפסגה, דא אברהם, רישא דעלמא', והוא מכח מה שדן את הכל לזכות, וראה והכיר מגודל טובו ורחמנותו של האל ב"ה ליתן לישראל את התורה, רק מכח רצונם לרצות את השי"ת וכוונתם קודם הלימוד לחפץ בו יתברך, ומכח זה השיגו הכתרים דנעשה ונשמע, שעל אף שאין הם מבינים בגדולת השי"ת, עושים כדברי הצדיקים לכוון את דבריהם לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שמכח לימוד זה נזכה לגאולתינו ופדות נפשינו.

וזה אשר נאמר בישיעיהו (ב, ב) "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים", ואמרו בזוהר כי תשא (בדף קפט ע"ב) מאן 'ראש ההרים', דא אברהם סבא, כהנה רבה, ראש דכולא. שבכח הזכות שלימד, ובכח שהמשיך וגילה רחמי השי"ת שיתן הוא יתברך את התורה למען זכות הרצון וכוונת הלימוד לבד, מתוך לימוד זה יהיה פדות וגאולה, שיהיה בנין בית ה' בזכות ראש ההרים, הוא אברהם.

יב.

והלימוד והשרשת דרך עסק התורה לשמה ודרכו של אברהם, נעשה זה על ידי יעקב אבינו וכנאמר (ישעיה כט, כב) "בית יעקב אשר פדה את אברהם", היינו שהשריש את דרכו של אברהם. כי אברהם הוא בראש, והלב הוא כנגד יעקב כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף ריח ע"ב), וזה 'אשר פדה את אברהם', כי העיקר שביא את רצונו וכוונתו בעסק התורה לשמה אל הלב, שהוא כנגד תפילין של יד, היינו שיתפשט רצונו לעסוק לשמה דרך קשר תפילין של ראש, ברצועות היורדות אל הגוף עד למקום תפילין של יד שהם כנגד הלב, וזהו על ידי מידת יצחק, שהוא ענין הקשירה וקשר תפילה של יד הנרמז בעקדת יצחק כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר כי תצא (דף רפב ע"ב).

והכל תלוי בגבורה, שלא יתן מקום למחשבות והרהורי הגדלות להפריעו מעסק התורה. כי לחשוב על הרע שבו, שהוא כנגד הבשר, אינו חכמה כלל, ועיקר החכמה שעל ידה זוכה האדם לתורה, הוא שנותן את מחשבתו על הכתר והחסדים, שהם מצד החלב וענין חג השבועות. כי בחג השבועות נמשכת גילוי התורה עד הלב, שזהו מידתו של יעקב, וכמו שאמרו בזוהר חדש כי תשא (דף נה ע"ב) שסוכות כנגד אברהם, ראש השנה כנגד יצחק, ויעקב כנגד שבועות, והוא העיקר, כי על ידי דרכו בלימוד התורה זוכים כל ישראל להשיב את כוונת הלימוד עד הלב, וכענין שנאמר (בראשית כו, ה) "עקב אשר שמע אברהם בקולי", שנרמז בזה שנמשך קול ה' מאברהם עד העקב הרומז ליעקב.

והתעוררות הלב על עסק התורה נעשה בכל יום בברכות התורה, שהם התנוצצות ממעמד קבלת התורה. ובהם צריך האדם לעורר את ליבו לבקש שתהיה כל תורתו על מנת להיות בכלל 'יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', שיתחנן שתהיה התורה מזון לנשמתו כפי אשר צריך למזון לגופו כמו שלמדו במסכת ברכות (בדף מח ע"ב), וברכות אלו הם החיבור בין הגשמי שבעולם העשיה לרוחני שבעולם היצירה כנרמז בדברי האר"י (בשעה"כ דרושי תפילת השחר א), ועל ידם ובכוחם יבוא לקבל את התורה מרום מעלתה שבתגי האותיות, שתשכון ותיקבע בליבו ולב זרעו, לעד ולעולמי עולמים, ויזכה לדבוק לנצח בחד קטירא בחי העולמים.

<< הודעה חשובה! המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות ל-0548434755 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com

ניתן לשמוע את השיעורים האחרונים שמסר מו"ר הגאון הינוקא וכן להתעדכן בנעשה והנשמע מידי יום ביומו בקו התוכן היחודי קו 'דורשי ה' 03-5502228 האזינו ותחי נפשכם